

همانطور که مستحضرید آیین نامه های پژوهشی وزارت علوم (به عنوان پیش ران پژوهش کشور) هنوز به کمیت پژوهش و باری به هر جهت بودن پژوهش بیشتر از کیفیت علمی، جهت گیری راهبردی یا تجاری پذیری آن اعتنا دارد. با این حال روز به روز بر اهمیت تحقیقات با کیفیت و کاربردی در میان مدیران دولت و صنعت و حتی دانشگاه افزوده می شود و لاقبل به خود پژوهشگر حس افتخار و مفید بودن (و نه پوچی) می دهد. همچنین کمیاب آنها در میان انبوه تحقیقات کمی، موجب رقابت پذیری و جهش تصاعدی پژوهشگر می شود.

هر نوع توسعه ای منجمله توسعه علمی مستلزم دو پیش ران پول و مدیریت است، که مورد دوم می تواند مورد اول را نیز سبب شود. مهمترین لازمه یک مدیریت قوی، اشراف اطلاعاتی (یک گام بالاتر بودن از سایرین) است. شکی نیست که در ابتدای هر پروژه دانشجویی، دانشجو کمی تا قسمتی منابع علمی را بررسی می کند، اما مجموعه عوامل منجمله زمان او را به اتخاذ کوتاه مدت ترین راهکار خاتمه پروژه هدایت می کند و هیچ ضمانتی وجود ندارد که وی روی مناسب ترین فرصت علمی یا لاقبل یک مورد تجاری پذیر زحمت کشیده باشد. این در حالی است که در صورت آگاهی مدیر پروژه نتیجه کار به صورت بارزی جهش خواهد کرد. مثلاً بنده تنها رمز موفقیت پژوهش برخی از بزرگان را اشراف کامل بر مقالات و انتخاب موفق ترین مقاله می دانم.

اینجانب به اتکای تجربه حدود ۴ ساله تحلیل آماری و داده کاوی در ستاد نانو^۱ بر این اعتقادم که در صورت وقت یا پول گذاشتن می توان اطلاعاتی مثل موارد ذیل را از منابع علمی استخراج کرد:

- یافتن موضوعات داغ علمی: جهت کاهش فاصله با دنیا و چاپ آسان مقالات در راستای تولید علم
- یافتن موفق ترین مقالات و اختراعات: جهت تکرار و بهینه سازی در راستای تولید دانش فنی و ایجاد شرکت های زایشی وابسته به گروه
- یافتن خلأ های اختراعات: جهت تعریف و اجرای اختراعات قابل ثبت و قابل فروش در راستای ایجاد وجهه / درآمد برای گروه
- یافتن دستگاه های تعیین مشخصات با کیفیت و در عین حال خلوت (مثل TEM با وضوح بالا) برای حذف هزینه (از طریق کار مشترک) و افزایش درجه مقاله از Letter به Full Article.

¹ <http://www.nano.ir/auther.php?acode=35>

- یافتن روشهای ساخت/تعیین مشخصات جایگزین ارزان و در دسترس برای گذر از مهمترین مانع تولید علم و فناوری در کشور (کندی و خطای پژوهش‌های تجربی)
- یافتن افرادی با تخصص مطلوب از میان هموطنان داخل یا خارج کشور برای تکمیل و تقویت پژوهش یا شبکه سازی
- یافتن سازمانهای حامی مالی در یک موضوع
- یافتن مجلات معتبر، غیر سیاسی و سریع جهت چاپ پژوهش‌ها

موارد فوق شکل ساده‌ای از کارهای Information Retrieval از زیرمجموعه‌های علوم کامپیوتر است، که معالاسف متخصصان اندکی در این مورد در کشور وجود دارند. این در حالی است که پیمایش و استخراج محتوا تنها مزیت رقابتی ما با محققین خارج از کشور است – که عمدتاً بر اساس سفارش بازار پژوهش را آغاز می‌کنند و نسبت به ما انگیزه/ وقت کمتری برای مطالعه حواشی پژوهش خود دارند.

از این رو تکیه راهبردی بر «پیمایش و استخراج محتوا» را به عنوان یک میانبر پژوهشی پیشنهاد می‌نمایم.

و من ا... التوفیق

مرتضی مغربی

۱۳۸۸/۷/۴